

UNIT 1

Communicatie

HOOFDSTUK 3

Communicatie met een bewoner

Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

Projectnummer: 543336-LLP-1-2013-1-DE-KA2-KA2MP
Agreement: 2013-4182/001 – 001

1 Oefeningen

Oefening 1 Luister naar de dialoog en beantwoord de vragen.

- 1 Mevrouw Delafaille heeft vernomen dat de tumor is uitgezaaid. Hoe voelt ze zich nu?
..... *Ze heeft al betere dagen gehad. Haar laatste sprankeltje hoop is verdwenen.* .....
- 2 Mevrouw Delafaille wil een waardig levenseinde. Wat bedoelt ze hiermee?
..... *Ze wil niet eindigen als een plant.* .....
- 3 Is mevrouw Delafaille bang om te sterven?
..... *Nee, ze is niet bang om te sterven, maar ze heeft nog wel veel vragen.* .....
- 4 An noemt twee dingen waar mevrouw Delafaille goed over moet nadenken en die ze op tijd op papier moet zetten. Welke?
..... *Pijnbestrijding en mogelijke vormen van levensbeëindiging.* .....
- 5 Heeft An naar jouw mening goed geluisterd naar mevrouw Delafaille en empathie getoond? Of heeft ze haar eigen mening gegeven en te weinig rekening gehouden met de gevoelens van mevrouw Delafaille?
..... *An toont begrip door zich in de situatie van mevrouw Delafaille te plaatsen en houdt* .....
- ..... *rekening met haar gevoelens door voorzichtig vragen te stellen.* .....

Oefening 2 Lees het interview met Nicole en Hugo aandachtig.

Nicole: "Als Hugo gaat, ga ik mee. Ik zal wel iets bedenken"

"Hand in hand sterven en samen in één grote kist worden begraven met onze paarse pakjes aan." Voor Nicole en Hugo is dit het gedroomde scenario om afscheid van het leven te nemen, zo lieten ze in "Koppen" verstaan.

Na een carrière van liefst 45 jaar nemen Nicole Josy en Hugo Sigal binnenkort afscheid van het podium. In het magazine "Koppen" op Eén blikten ze vanavond op hun leven samen en hun carrière terug. Daarbij hadden ze het uitgebreid over hun levenseinde.

"Ons testament is gemaakt", zei Hugo. "Als je zeventig wordt, moet je daarover nadenken. Het geeft ons een goed gevoel dat dit is geregeld." "Ook onze euthanasiekaart is geregeld", voegde Nicole eraan toe. De dood lijkt dan ook geen taboe-onderwerp voor het echtpaar. "Ik vraag me vaak af hoe lang we nog hebben", zei Hugo daarover. "Hoe lang lopen we hier nog rond?" "Hóe zullen we gaan?", vulde Nicole aan. "Hand in hand zou mooi zijn. Samen in één grote kist worden begraven met onze paarse kostuumpjes aan."

"Ik weet niet of we zonder elkaar zouden kunnen leven", gaf Hugo toe. "Als hij gaat, ga ik mee", stelde Nicole hierop beslist. "Ik zal wel iets bedenken om mee te gaan. Wat zou ik hier nog moeten doen? Waarvoor of voor wie?"

(Uit: *deredactie.be*)

Juist of fout? Zet een kruisje in de juiste kolom.

	Juist	Fout
1 Nicole en Hugo willen hand in hand sterven.	x	
2 Nicole kan niet leven zonder Hugo.	x	
3 De euthanasiekaart van Nicole en Hugo is nog niet geregeld.		x
4 Nicole en Hugo willen worden begraven in rode pakjes.		x
5 Hugo zegt dat ze hun testament al hebben gemaakt.	x	

Beantwoord de vragen over de tekst.

- Hugo vindt dat je moet nadenken over je testament als je ouder wordt. Denk jij soms na over de dood? En heb jij je testament al gemaakt?
 ..... *Ja, ik denk soms na over de dood. / Nee, ik denk nooit na over de dood.* .....
 ..... *Ja, ik heb mijn testament al gemaakt. / Nee, ik heb mijn testament nog niet gemaakt.* .....
 .....
- Wat bedoelt Nicole volgens jou met de zin: "Ik zal wel iets bedenken om mee te gaan"?
 ..... *Nicole bedoelt dat ze een manier zal zoeken om ook te sterven als Hugo sterft.* .....
 .....
- Nicole en Hugo hebben hun euthanasiekaart al geregeld. Wat betekent dit volgens jou?
 ..... *Dit betekent dat Nicole en Hugo euthanasie kunnen plegen als ze ongeneeslijk ziek* .....
 ..... *worden.* .....
- Ben jij voor- of tegenstander van euthanasie? Waarom?
 ..... *Ik ben voorstander van euthanasie, omdat .... (niemand ondraaglijke pijn mag lijden) ./* .....
 ..... *Ik ben tegenstander van euthanasie, omdat .... (niemand over zijn eigen levenseinde mag* .....
 ..... *beslissen).* .....

5 'Wat bedoelt de auteur met 'een taboe-onderwerp?' Kan je een ander voorbeeld geven?

.....Dit is een onderwerp waarvan veel mensen vinden dat het ongepast is om te gebruiken.....
.....te doen of erover te spreken. Andere voorbeelden van een taboe-onderwerpen zijn het.....
.....gebruik van drank en drugs en prostitutie.....

TIP: Bekijk ook het hoofdstuk over de Belgische euthanasiewet in de interculturele unit.

Oefening 3.1 Een moeilijk gesprek voeren.

Een typisch voorbeeld van een moeilijk gesprek is een slechtnieuwsgesprek. Een slechtnieuwsgesprek bestaat meestal uit vijf stappen:

- 1 het brengen van het nieuws
- 2 emoties opvangen
- 3 argumenten uiteenzetten
- 4 oplossingen bespreken
- 5 afronden

Hieronder krijg je per stap een aantal kenmerken. Plaats de verklaringen, toelichtingen of synoniemen uit de volgende kader bij de juiste kenmerken (meerdere per kenmerk mogelijk). Zoek nieuwe woorden of uitdrukkingen op in het woordenboek.

iemand op de hoogte brengen – ‘to the point’ zijn – iemand stoom laten afblazen – informatie op papier meegeven aan iemand – ergens niet omheen draaien – iets aantonen – ergens geen doekjes omwinden – iemands verdriet (proberen te) verzachten – iets niet mooier maken dan het is – hopen dat iemand iets wil begrijpen – iemand geen valse hoop geven

	Kenmerken	Verklaring, toelichting of synoniem
STAP 1	direct zijn	‘to the point’ zijn / ergens niet omheen draaien / ergens geen doekjes omwinden / iets niet mooier maken dan het is / iemand geen valse hoop geven
STAP 2	luisteren	iemand stoom laten afblazen
	troosten	iemands verdriet (proberen te) verzachten
STAP 3	rechtvaardigen	iets aantonen
	begrip vragen	hopen dat iemand iets wil begrijpen
STAP 4	inlichten over de mogelijkheden	informatie op papier meegeven aan iemand
STAP 5	betrokken personen informeren	iemand op de hoogte brengen

- 1 Welke stappen herken je in de dialoog van dit hoofdstuk (pagina 1)?

.....Stap 2, 3, 4 en 5.....

2 Welke stappen voert de gespreksvoerder (de zorgkundige in dit geval) goed uit, en welke minder goed volgens jou?

.....De zorgkundige voert stap twee goed uit, omdat.....(ze goed luistert en begrip toont).....

.....De zorgkundige voert stap drie minder goed uit, omdat.....(ze weinig argumenten geeft).....

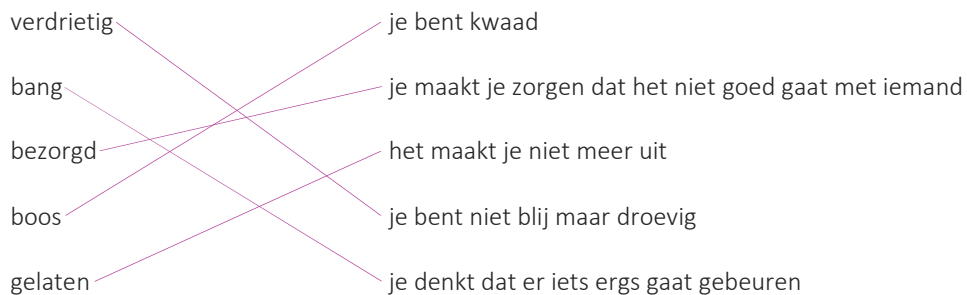
3 Welke stappen voert de gespreksvoerder niet uit? Waarom niet denk je?

.....Stap 1, omdat dit de taak van de dokter is.....

Oefening 3.2 Praten over gevoelens.

Wat betekenen deze gevoelens? Maak juiste combinaties.

Vul de gaten in met de woorden uit de volgende kader.

gelaten – bang – bezorgd – boos – verdrietig

- 1 De dokter moet aan mevrouw Delafaille vertellen dat ze niet zal genezen. Hij durft dit niet goed vertellen. Hij is .....bang..... .
- 2 Mevrouw Delafaille heeft kanker en huilt veel. Ze is .....verdrietig..... .
- 3 De dochter van mevrouw Delafaille maakt zich zorgen om haar moeder. Zij is .....bezorgd..... .
- 4 De kleinzoon van mevrouw Delafaille denkt dat het de schuld is van de dokter dat zijn oma zal sterven. Hij is .....boos..... .
- 5 Na een week is mevrouw Delafaille niet meer triestig. Het maakt haar niet meer uit dat ze zal sterven. Ze is.....gelaten..... .

Oefening 4 Het gebruik van modale verba.

MODALE VERBA				
VERBUM	VORM		BETEKENIS	VOORBEELD
kunnen + infinitief	ik	kan	mogelijkheid	<i>Morgen <u>kan</u> de zon flink schijnen.</i>
	jij/je	kan/kunt		
	u	kan/kunt		
	hij/zij/ze/het	kan	vaardigheid	<i>De laptop <u>kan</u> 9 uur zonder stroom gebruikt worden.</i>
	wij	kunnen		
	jullie	kunnen		
	zij/ze	kunnen		
mogen + infinitief	ik	mag	toelating (permissie)	<i>Je <u>mag</u> een medisch attest ook via mail indienen.</i>
	jij/je	mag		
	u	mag		
	hij/zij/ze/het	mag		
	wij	mogen		
	jullie	mogen		
	zij/ze	mogen		
niet mogen	Zie mogen!		geen toestemming	<i>Je <u>mag</u> hier <u>niet</u> parkeren.</i>
moeten + infinitief	ik	moet	verplichting	<i>Je <u>moet</u> in de wachtkamer van de dokter wachten.</i>
	jij/je	moet		
	u	moet		
	hij/zij/ze/het	moet		
	wij	moeten		
	jullie	moeten		
	zij/ze	moeten		
niet moeten (in Vlaanderen) = niet hoeven	Zie moeten!		geen verplichting	<i>Je <u>moet</u> <u>geen</u> kostuum dragen op het feest.</i> <i>Je <u>hoeft</u> geen kostuum te dragen op het feest.</i>
willen + infinitief	ik	wil	wens	<i>Zij <u>wil</u> graag een kindje adopteren.</i>
	jij/je	wil/wilt		
	u	wil/wilt		
	hij/zij/ze/het	wil/wilt		
	wij	willen		
	jullie	willen		
	zij/ze	willen		

zullen + infinitief	ik	zal	belofte	<i>Ik <u>zal</u> vroeger thuiskomen.</i>
	jij/je	zal/zult		
	u	zal/zult	voorstel (suggestie)	<i>Ik <u>zal</u> de afwas doen, als jij kookt. Goed?</i>
	hij/zij/ze/het	zal/zult		
	wij	zullen	een zeker feit (over de toekomst)/voorspelling	<i>Het regengebied <u>zal</u> morgen ons land bereiken.</i>
	jullie	zullen		
	zij/ze	zullen		
gaan	ik	ga	intentie/plan	<i>Ik <u>ga</u> vanavond vroeg slapen.</i>
	jij/je	gaat		
	u	gaat		
	hij/zij/ze/het	gaat		
	wij	gaan		
	jullie	gaan		
	zij/ze	gaan		

Zullen, gaan of moeten? Vul de gaten met het juiste verbum in.

- Mevrouw Delafaille heeft van de dokter vernomen dat ze ongeneeslijk ziek is. Ze .....zal..... niet genezen.
- Zijn moeder is gestorven. Nu .....moet..... hij haar spullen ophalen in het woonzorgcentrum.
- Mevrouw Delafaille is moe en .....moet..... rusten. Ze .....gaat..... slapen.
- Zorgkundige An is aardig. ....Zullen..... we eens een kopje koffie met haar drinken?
- De zoon van mevrouw Delafaille is triest, omdat zijn moeder ziek is. Maar mannen huilen niet, dus hij .....gaat/mag/wil..... niet huilen.

Kunnen, willen of mogen? Vul de gaten met het juiste verbum in.

- De dochter van mevrouw Delafaille is bezorgd om haar moeder. Ze .....kan..... er niet van slapen.
- Zorgkundige An .....wil..... met mevrouw Delafaille praten over de dood. Ze denkt dat dit haar zal helpen.
- Mevrouw Delafaille heeft zin om een wandeling te maken. Ze is te zwak om alleen te wandelen en ze .....mag..... dus niet in haar eentje naar buiten van zorgkundige An.

- 4 Als ik dood ben, ...wil..... ik in een witte kist worden begraven.
- 5 Als mevrouw Delafaille niet meer .....kan..... ademen, sterft ze.

Oefening 5 Palliatief dossier. Omcirkel het juiste antwoord of vul het juiste antwoord zelf in.

Situatie: Je bent zorgkundige in een woonzorgcentrum. Je moet het palliatief dossier van mevrouw Janssens invullen. Mevrouw Janssens heeft darmkanker en zal binnenkort sterven. Ze wil geen pijn meer lijden en kiest voor euthanasie. Ze is emotioneel en wil met iemand kunnen praten over haar levenseinde.

- 1 Aandoening .....darmkanker.....
- 2 Evolutie
- a vermoeid
  - b stervend
  - c agressief
- 3 Behoeften
- a nood aan emotionele ondersteuning
  - b nood aan spirituele ondersteuning
  - c nood aan fysieke ondersteuning
- 4 Behandeling
- a reanimatie
  - b chemo
  - c euthanasie

Oefening 6 Slechtnieuwsgesprek. Je krijgt de antwoorden, vul nu zelf de vragen in.

Situatie: Je bent zorgkundige in een woonzorgcentrum. Een bewoner heeft juist vernomen dat hij/zij binnenkort zal sterven en jij probeert hem/haar te troosten. Gebruik de woordenschat uit de woordenlijst en gebruik waar mogelijk modale verba.

ZOR GKUNDIGE	BEWONER
<i>Goedendag mevrouw X. Hoe gaat het met u?</i>	Ik ben verdrietig.
Wilt u erover praten?	Ja, ik zou er graag over praten.
Bent u bang om te sterven?	Nee, ik ben niet bang om te sterven.
Hebt u veel pijn?	Ja, ik lijd veel pijn. Ik wil dat het stopt.
Hebt u al informatie gekregen over pijnbestrijding?	Ja, die informatie heb ik gekregen, maar bij mij helpt er niets tegen de pijn. Laat mij maar sterven.
Hebt u al nagedacht over euthanasie?	Ja, over euthanasie heb ik al nagedacht.
Hebt u uw euthanasiekaart al getekend?	Nee, ik heb nog niets op papier gezet.
En hebt u al nagedacht over uw testament?	Nee, dat is nog niet gemaakt.
U kunt daar later nog over nadenken. Probeer nu maar wat te rusten.	Oké, ik ga nu slapen.
Tot later!	Tot later!

2 Eindtest

Vul de gaten in. Gebruik de woorden uit de woordenlijst of modale verba.

- 1 Mevrouw Delafaille heeft veel pijn. Ze ligt aan een ..... **baxter** ..... voor haar medicatie.
- 2 Mevrouw Delafaille heeft long ..... **kanker** ..... en ze heeft van de dokter vernomen dat de ..... **tumor** ..... is uitgezaaid. Ze is er zeker van dat ze ..... **zal** ..... sterven.
- 3 Als mevrouw Delafaille geen pijn meer wil lijden en er zelf voor kiest om te sterven, heet dat ..... **euthanasie** ..... .
- 4 Zorgkundige An ..... **wil** ..... dat mevrouw Delafaille op ..... **papier** ..... zet wat er met haar bezittingen ..... **moet** ..... gebeuren als ze sterft. Mevrouw Delafaille moet haar ..... **testament** ..... maken.
- 5 De kleindochter van mevrouw Delafaille huilt en is ..... **verdrietig** ..... . Ze vindt het erg dat haar grootmoeder zal sterven. Mevrouw Delafaille vindt het zelf niet erg. Het maakt haar niet uit, ze is ..... **gelaten** ..... .